

Dykkere i Buskerud

Steinar Stueflotten, Damenga 19, 3032 Drammen, e-post: steinarstue@c2i.net

Dette er første artsrapport fra LRSK som tar for seg forekomsten til en bestemt fuglefamilie eller artsgruppe i Buskerud. Beskrivelsene som gis, er et sammendrag av den kunnskapen som NOF avd. Buskerud for tiden besitter om de aktuelle artene i LRSKs database, Hekkefuglatlas- og VinterAtlas-prosjektene. LRSK tar sikte på å komme med lignende rapporter også for andre artsgrupper i tiden framover. Av dykkerne er det bare toppdykkeren som er fast hekkefugl i fylket. Dvergdykker og horndykker forekommer regelmessig mens gråstrupedykker og svarthalsdykker er sjeldne gjester.

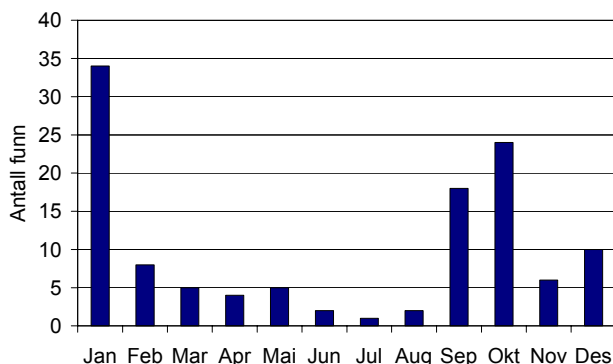
Dvergdykker *Tachybaptus ruficollis*

Vidt utbredt art, primært i tempererte strøk av Eurasia, samt i Afrika. Arten er regulær hekkefugl i Danmark og Sør-Sverige. I Norge hekker den sparsomt rundt Oslofjorden, i Rogaland og Møre og Romsdal. Den norske hekkebestanden er anslått til 30-50 par. En stor del av denne bestanden antas å overvintre her i landet.

Forekomst i Buskerud

Status: Fåtallig, noe varierende men regelmessig gjest. Ikke påvist hekkende.

Trekk/overvintring: Dvergdykkeren er en fåtallig men regelmessig gjest i nedre deler av fylket under høsttrekket i september-oktober og om vinteren. Vår og sommer forekommer arten mer tilfeldig og sjeldent. Figuren nedenfor viser fordeling av antall funn per måned (>100 funn). Det store antallet i januar skyldes høy feltaktivitet i forbindelse med årlige vinterfugltellinger. Arten er ennå ikke påvist hekkende i fylket, men det er gode muligheter for at det kan skje. Nærmeste nyetablerte hekkeplass ligger i Asker like over grensa til Buskerud.

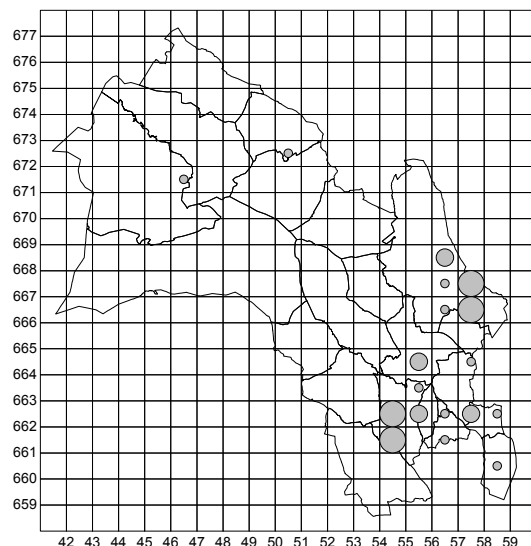

Første funn av arten ble gjort i Krøderen med 1 ind 15.01.1879 (Haftorn 1971). Etter 1970 har arten opptrådt mer regelmessig i fylket, og med 2002 som beste år til nå. Normalt er det bare enkeltindivider som observeres, og det er sjelden å se mer enn 2

individer sammen, maksimalt 5 ind i Fiskumvannet 04.10.1998. Det overvintre neppe mer enn 10 individer i Buskerud hvert år.

Dvergdykkeren hekker i små, vegetasjonsrike tjern og dammer. Utenom hekketiden sees arten også i andre biotoper. Om høsten observeres arten oftest i næringsrike dammer og vann, som Fiskumvannet, Juveren, Miletjern og Steinsvika. Også vinterstid, når de fleste dammer er tilfrosset, foretrekker arten ferskvann, men nå sees den oftest i åpne, stilleflytende elvestrekninger som i Randselva og Vestfosselva. Dvergdykkeren blir sjelden sett i saltvann i Buskerud. Eneste unntak er på Linnestranda, der arten er observert om høsten enkelte år.

Utbredelse: Figuren nedenfor viser hvor i Buskerud dvergdykkeren er observert (liten prikk 1-5 funn, middels stor prikk 6-10 funn, stor prikk >10 funn). De beste lokalitetene fins i nedre deler av Randselva, Ringerike og i Fiskumvannet og Vestfosselva, Øvre Eiker. Det er også gjort noen få funn i nord-fylket, nærmere bestemt i Strandafjorden, Ål (3), Holsfjorden, Hol (1) og Hallingdalselva, Gol (1). De fleste av disse er gjort om våren.

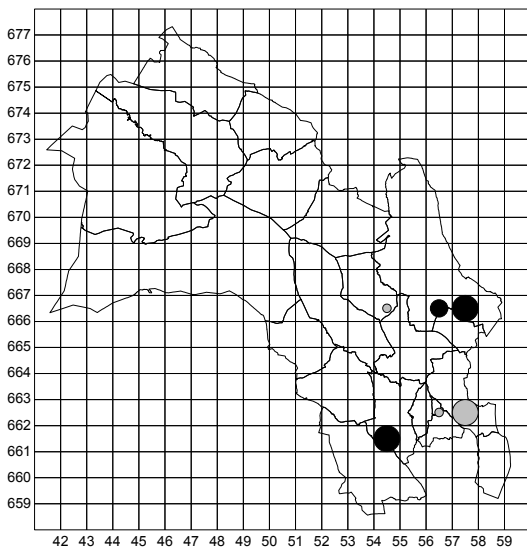
Toppdykker *Podiceps cristatus*

Toppdykkeren er utbredt i sentrale deler av Europa, Asia, og deler av Afrika og Oceania. I Norge hekker toppdykkeren i lavlandet på Østlandet og i innsjøer på Lista og Jæren. Det var tidligere også en liten isolert bestand i Leksdalsvatnet i Nord-Trøndelag. Toppdykkeren er i Norge i hovedsak en trekkfugl som overvintrer på kontinentet.

Forekomst i Buskerud

Status: Fåtallig hekkefugl som trekker bort om vinteren. Bestand i svak framgang.

Hekking/bestand: Arten er fåtallig hekkefugl i nedre deler av Buskerud. Fiskumvannet er den sikreste hekkelokaliteten med 3-4 par årlig. Første hekkfunn ble gjort her i 1980. I seinere år har arten også gjort hekkforsøk i Steinsfjorden og på Karlsrudtangen i Nordre Tyrifjorden. Vellykket hekking i Vik i Steinsfjorden i 2002. Hekkeforsøk på Karlsrudtangen (10 par i 2002) er som regel blitt oppgitt pga flom. Det antas nå at 10-15 par hekker eller gjør hekkforsøk i Buskerud hvert år. Arten foretrekker næringsrike innsjøer med store, åpne vannflater og rik kantvegetasjon, slik vi finner det på de tre nevnte hekkelokalitetene i fylket. Bestanden synes nå å være i svak framgang. Kartet viser ruter med hekkfunn (svarte prikker) og andre funn (grå prikker).

Trekk: Toppdykkeren dukker opp på hekkeplassene så snart isen går av vannene, normalt medio april. Gjennomsnittlig ankomst i Fiskumvannet er 14.04. (8 år), tidligst 29.03.98, Linnestranda 11.04. (9 år), tidligst 25.03. Arten trekker bort igjen i september-oktober. De siste etternølerne blir ofte igjen til isen legger seg. Siste observasjon i gjennomsnitt i Fiskumvannet er 30.10. (8 år), seinest 27.11.00. og Steinsvika 25.11.98. I de siste par årene har det

vært observert opptil 23 ind i Nordfjorden i mai (14.05.2001). Ellers kan nevnes en observasjon av 3 ind i Krøderen 16.05.81 (P.O.Syvertsen), og at arten er regelmessig på Linnestranda både vår og høst.

Overvintring: Vinterobservasjoner er meget sjeldne. Eneste kjente funn er 1 ind på Averøya, Ringerike 08.02.90 (B.H.Larsen).

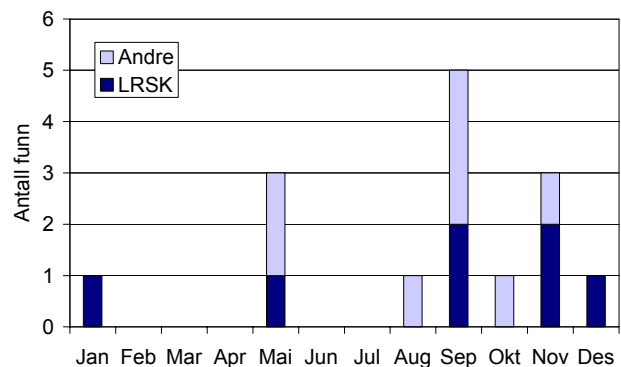
Gråstrupedykker *Podiceps grisegena*

Gråstrupedykkeren er en østlig art som hekker i nordøstre deler av Eurasia. De største bestandene fins i Ukraina og Finland, nærmeste hekkeområde er i Sverige. Arten overvintrer regelmessig langs kysten av Sør- og Midt-Norge, og den ble for første gang påvist hekkende i Balsfjord i Troms i 1998. Innlandsfunn er sjeldne.

Forekomst i Buskerud

Status: Sjelden og tilfeldig gjest.

Buskeruds første godkjente funn av arten ble gjort i Steinsvika, Hole 18.11.97. Ett individ holdt seg i området fram til primo januar 1998. I 1998 ble arten observert hele fire ganger (1 individ det samme som ovenfor). De fleste observasjoner er gjort på høsttrekket i september. 3 funn er gjort på vårtrekket i mai. Det dreier seg bare om enkeltindivider, alle fra innlandet, men dette er en art som også burde kunne påtreffes i fjordområdene. I grafen nedenfor er det også tatt med 6 funn fra Fiskumvannet som ikke er innrapportert til LRSK.

Godkjente funn (5/5):

- 1997 HOLE: 1K Steinsvika 18.11. og ut året (B.H.Larsen, K.Myrmo).
- 1998 HOLE: 2K Steinsvika 06.01. (B.H.Larsen).
ØVRE EIKER: 2K+ Fiskumvannet 13.05. (J.T.Bollerud, J.L.Hals, M.Sjøblom), 2K+ Fiskumvannet 03.09. (J.L.Hals, R.Holmen).
RINGERIKE: 1K+ Nordfjorden 20.09. (K.Myrmo).
- 2000 HOLE: 1 ind Frogøy 02.11. (K.Myrmo, V.Bunes).

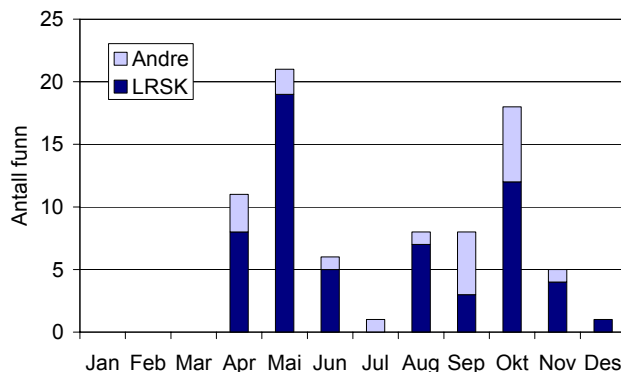
Horndykker *Podiceps auritus*

Horndykkeren har en nordlig, tilnærmet circumpolar utbredelse. I Europa hekker arten i Island, Skottland, Fennoskandia og Russland. I Norge er arten ganske vanlig i lavlandet i Nord-Norge og Trøndelag, mer spredt på indre Østlandet.

Forekomst i Buskerud

Status: Fåtallig og noe variabel gjest som nå observeres årlig i trekktidene vår og høst. Sjelden hekkefugl.

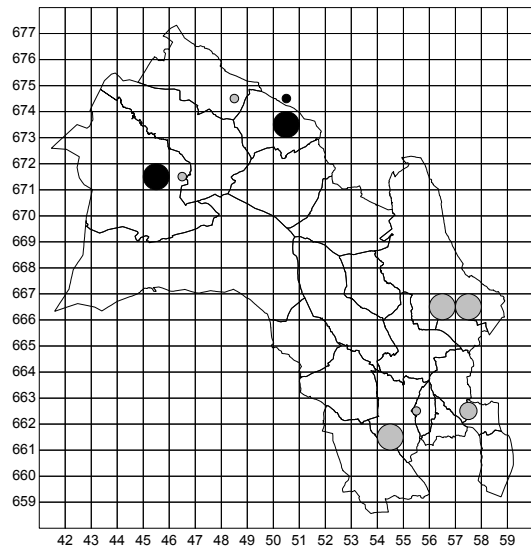
Trekk: Horndykkeren opptrer regelmessig i sørfylket på vårtrekket fra ultimo april til ultimo mai og høsttrekket fra medio august til primo november. Gjennomsnittlig ankomst er 28.04. (13 år), tidligst 2 ind Nordfjorden, Ringerike 11.04.00, seinest sett på vårtrekket primo juni. Om høsten blir de første observasjonene som oftest gjort i slutten av august (gjennomsnittlig 30.08. (11 år)), og de siste i månedsskiftet oktober/november, seinest 1 ind Vik, Hole 01.12.98. De beste lokalitetene for arten er: Fiskumvannet, Steinsfjorden og Nordre Tyrifjorden. Flere funn er også gjort på Linnestranda i Drammensfjorden. Beste år for arten så langt var 1998 og 1999. Om vinteren er horndykkeren en marin art som overvintrer i skjærgården langs kysten og i ytre fjordstrøk. Følgelig byr ikke Buskerud på egnede overvintringsområder for arten.

Hekking: Horndykkeren er en relativt nyinnvandret art på Østlandet. Den hekker spredt i nabofylket Oppland (6-10 par), men bare med faste bestander i Gjøvik og Dovre kommuner (NOF avd. Oppland). Arten er også påvist hekkende i Buskerud i seinere år. Sommeren 1995 ble det gjort et reirfunn 770 moh i Veslefjorden på Geilo (B.Sloan, L.E.Furuseth og T. Breiehagen). I juni 2002 ble det observert ett par på mulig hekkelokalitet på Golsfjellet (S.Sannes), og i 2003 hekket det to par her, ca. 850 moh (S.Sannes, R.Solvang). I Oppland hekker arten i vegetasjons- og næringsrike tjern både i kulturlandskapet og barskogsområder, og helt opp i fjellbjørkeskogen til ca. 900 moh. Kartet viser ruter med hekkefunn (svart

prikk, Atlas-kode) og andre funn (grå prikker, kodet som dvergdykker).

Horndykker

Svarthalsdykker *Podiceps nigricollis*

Svarthalsdykkeren er utbredt i Europa og østover gjennom Sentral-Asia, samt Nord-Amerika og lokalt i Afrika. Arten er sjelden hekkefugl i Danmark og Sør-Sverige, men har økt i antall i seinere år. I Norge er arten kun en sjelden gjest (står på NSKFs liste).

Forekomst i Buskerud

Status: Meget sjelden og kun tilfeldig gjest.

Godkjente funn (2/3):

1997 HOLE: 1 ind Steinsvika 19.05. (L.R. Strøm, V. Ree).

1999 ØVRE EIKER: 1-2 ind Fiskumvannet 27.04.-07.12. (J.L. Hals m.fl.).

Funnet i 1997 er det første godkjente funnet i Buskerud. Før dette foreligger det kun et par usikre observasjoner. I 1999 ble 1 adult fugl oppdaget i nordenden av Fiskumvannet 27.04. hvor den oppholdt seg fram til medio mai. Da fikk den besøk av ett individ til. I perioden 15-26.05. oppholdt det seg 2 individer i vannet, og kurtise ble observert ved et par anledninger. Etter dette ble kun 1 individ sett jevnlig utover sommeren og høsten, siste gang 07.12. Fuglen skiftet etter hvert til vinterdrakt, og ble seinhøstes sett sammen med en horndykker. Observasjoner som ble gjort allerede i juni, tydet på at fuglen var skadet i den ene vingen og ute av stand til å fly. Arten skal også ha blitt observert i mai 2000, men dette funnet er ennå ikke behandlet av LRSK.